

GELİR DÜZEYİNİN VE FİYATLARDAKİ DEĞİŞİMİN YIYECEK SATIN ALIMINA ETKİSİ

Arş. Gör. Saime KÜÇÜKKÖMÜRLER* / Dr. Selma BİRER**

Araştırma, farklı gelir düzeyine sahip olan ailelerin gelirlerinin ve yiyecek fiyatlarındaki değişimin yiyecek satın alımına olan etkisini saptamak amacı ile planlanmıştır. Ailelerin % 69.2'si düşük gelir grubundadır. Ayda, birey başına ayrılan gelir oranı azaldıkça beslenmeye ayrılan para oranı artmaktadır. Ailede çocuk sayısı arttıkça birey başına düşen gelir azalmaktadır. Yiyecek grupları içinde en fazla tahıl grubu yiyecekler satın alınmaktadır. Yüksek gelirli aileler gereksinimin üzerinde az gelirli aileler ise, gereksinimin altında et satın almaktadırlar. Az gelirli ailelerin en fazla tahıl grubu yiyecekleri satın aldıkları düşünülürse fiyat artışlarından da en fazla etkilenen yine bu gruptur. Araştırma süresince yiyecek fiyatlarında ortalama % 22'lik bir artış görülmüştür. En yüksek fiyat artışı % 38 ile tahıl grubunda görülürken, meyve grubu yiyeceklerin fiyatlarında % 5'lik bir azalma belirlenmiştir. Araştırmanın başladığı aylarda meyvelerin turfanda ve az olması, araştırma sonuna doğru ise meyvelerin çeşit ve miktar olarak bollaşması böyle bir sonuca varılmasına neden olmuştur.

GİRİŞ

Zamanımızın en ekonomik olaylarından birisini, fiyatlar genel seviyesindeki dalgalanma, başka bir deyişle; paranın satın alma gücündeki dengesizlikler oluşturmaktadır. Fiyatlar genel seviyesinin devamlı olarak artması şeklinde tanımlayabileceğimiz «enflasyon», ekonomik hayatı her yönü ile etkileyen bir olaydır (1). Genellikle endüstrileşmiş ülkelerdeki enflasyon oranı gelişmekte olan ülkelere

(*) G. Ü. Meslekî Öğretim Fakültesi, Araştırma Görevlisi.

(**) H. Ü. Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Öğretim Üyesi.

oranla daha düşük düzeydedir. Bütün ülkelerde fiyatlar genel seviyesini ölçmek için; toptan eşya fiyatları indeksi, tüketici fiyatları indeksi, millî gelir deflatörü olmak üzere üç tip fiyat indeksi hazırlanmaktadır (2).

Ekonomik yetersizlikler; yeterli ve kaliteli yiyecek satın alınmaması ile birlikte bireylerin yeterli ve dengeli beslenmelerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki bu ekonomik dalgalanmalar, ailelerin tüm yaşantısını etkilemektedir. (4-6).

Sosyal ve ekonomik alandaki değişmeler ile nüfus artışı ve nüfusun hareketliliği birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Doğumun fazla olması ölüm yaşının daha uzun olması, birey başına düşen gelirin azalmasına, dolayısı ile sabit gelirlilerde yiyecek alımında daha sınırlı davranmayı gerektirmektedir (7 - 9). Türkiye'de nüfus % 0.25 gibi yüksek bir hızla artmaktadır. Son yıllarda gözlenen yüksek enflasyon hızı ve kamu iktisadi politikalarının bir bölümünün bazı yiyecek maddelerinin üzerindeki devlet desteğini çekmeye yönelmesi bir yandan toplam talep, öte yandan özellikle hayvansal ürünler, yaş sebze, meyve, hayvansal ve bitkisel yağlar, şeker gibi ürünlerdeki talep artışını kısıtlayıcı etki yapacağı görüşü vardır (5).

Gelir düzeyi yüksek olan ailelerde yiyecek seçiminde para ikinci derecede, gelir düzeyinin düşmesi ile fiyatlar birinci derecede önemli olmaktadır. Fiyat artışlarındaki hıza paralel olarak bireyler gereksinimlerini ucuz ve daha kolay sağlanabilen yiyeceklerle temin etme yoluna gitmektedirler. Bu yolla sağlanan yiyeceklerle bireylerin temel gereksinimlerini karşılayıp karşılamadıkları üzerinde durulması gereken bir konudur (4, 10). Özellikle yiyecek seçiminde kültürel alışkanlıkların, mevsimsel değişikliklerin, hava sıcaklığının ve hatta hafta sonlarının bile etkili olacağı üzerinde durulmuştur (11 - 13).

Bu nedenle; ekonomik değişikliklerin çok hızlı olduğu dönemde farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip olan ailelerin yiyecek satın alma davranışlarının mevsim ve fiyat artış hızından etkilenmelerini incelemek amacı ile bu araştırma planlanmıştır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ARAÇLARI

Araştırma, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesinde çalışmakta olan farklı gelir düzeyine sahip 250 ailenin yiyecek satın alma davranışlarından, mevsimlerden ve yiyecek fiyatlarındaki de-

ğişmelerden nasıl ve ne ölçüde etkilendiklerini saptamak amacı ile 1985 yılı Nisan-Kasım ayları arasında yapılmıştır.

Aileler gelir düzeylerine göre, yüksek gelirli (I), orta gelirli (II) ve düşük gelirli (III) olmak üzere üç sosyo-ekonomik gruba ayrılmıştır. Birey başına düşen aylık gelir ve birey başına ayda beslenme için ayrılan para miktarının hesaplanması ve korrelasyon katsayısının bulunabilmesi için tüm gruplardan gelişigüzel örneklem yöntemi ile % 10 örneklem grubu seçilerek hesaplamalar yapılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan ailelerin her ayın 3. haftasında satın aldıkları her yiyecek maddesinin birey başına düşen günlük miktarı hesaplanmıştır. Ancak genelde haftalık alınmayan diğer yiyecek maddeleri de ailelere sorulmuştur. Bu yiyecek maddelerinin kullanım süreleri ve satın alınan miktarları sorularak birey başına düşen günlük miktar hesaplanmıştır. Bilgilerin işlenmesinde her yiyecek maddesi için aylık; örneklem genişliği, ortalama, standart sapma, maksimum, minimum, değerler ve % 95 güven aralığında alt ve üst sınırlar elde edilmiş, yiyecek maddelerinin özelliklerine göre besin grupları oluşturulmuştur. Her yiyecek maddesi için 8 aylık değerler verilmiştir. Yiyecek fiyatlarını belirlemede ise; her ayın 3. haftasında ailelerin daha önceden saptanmış olan en fazla alış-veriş yaptıkları Ulus ve Kızılay merkez olmak üzere yiyecek maddesi satan yerlerdeki fiyatların ortalaması alınmıştır. Araştırma süresince yiyecek fiyatlarında görülen değişimler için grafikler düzenlenmiş, artış ve azalışlar (+) ve (—) olarak gösterilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Ailelerin % 69.2'si düşük gelirlidir. I. ve II. gruptaki ailelerin çoğunluğu 1 - 3 kişiden oluşurken, III. gruptaki ailelerin % 53'ü 4-6 kişiden oluşmakta ve bu grupta çocuk sayısı diğer gruplardan daha fazladır. Araştırma başlangıcı ile bitişi arasında (8 ay) aile gelirlerinde; I. grupta % 5.8, II ve III. grupta ise % 13 oranında artış görülmüştür. Birey başına düşen aylık gelir ile birey başına beslenmeye ayrılan aylık para arasında oransal olarak ters yönde bir ilişki vardır ($r = - .056$). Gelir seviyesi yükseldikçe beslenmeye ayrılan para oranı azalmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; I. gruptaki aileler gelirlerinin ortalama olarak % 20.3'ünü, II. gruptaki % 41.8'ini, III. gruptakiler ise % 51.2'sini beslenmeye ayırmaktadır. Gelir düzeyi, ailenin yiyeceğe ayırdığı para oranını da etkilemekte-

dir. Baysal (4)'a göre; çok düşük gelirli (asgari ücretin altında) olan aileler gelirlerinin % 70 - 80'ini; düşük gelirli (asgari ücret düzeyinde) % 60 - 70 ini; orta gelirli (asgari ücretin üstünde) % 50 - 60'ını; orta üstü gelirli % 40 - 50'sini; yüksek gelirli % 20 - 40'ını ayırmaktadırlar. Araştırma sonucu elde edilen bulgular da bu bilgiler doğrultusundadır.

Genellikle yiyecek seçiminde ülkelerin tarihsel, sosyal, kültürel ve ekonomik durumları birbirlerini etkilemektedir. Özellikle yiyecek seçiminde kültürel alışkanlıkların, mevsimsel değişikliklerin, hava sıcaklığının ve hafta sonlarının bile etkili olacağı üzerinde durulmuştur (10, 11). Araştırma kapsamına alınan ailelerden I. grupta olanlar; çoğunlukla 1. derecede süpermarket ve şarküterilerden, 2. derecede manav ve kasaptan, 3. derecede ise pazar yerlerinden, II. gruptaki aileler ise; 1. derecede pazar yeri, daha sonra bakkal, manav ve kasaptan, III. gruptaki ailelerin ise; 1. derecede pazar yeri daha sonra manav ve kasaptan alış-veriş ettikleri saptanmıştır. Fijeld ve arkadaşları (13), yiyecek seçiminde kültürel ve ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin daha çok süpermarketlerden alış-veriş ettiklerini gözlemişlerdir. Araştırma sonucu elde edilen bilgiler de bu doğrultudadır.

Özellikle sabit gelirli ailelerde beslenmeye ayrılan para bilinmeli ve ona göre yiyecek gruplarından satın alınmalıdır. Yiyecekleri satın alma haftalık, aylık veya günlük yapılabilir. Kuru erzak türü yiyecekler; ekmek dışında tahıllar, kuru baklagiller, şeker, reçel, yağ vb. aylık veya haftalık satın alınabilir. Satın alınan miktarlar, ne kadar az olursa maliyet o kadar artar. Bu nedenle olanaklar içerisinde bir defada fazla miktarlar satın alınmalıdır. Ayrıca süpermarket, pazar tüketim kooperatifleri, manav, bakkal vb. yerlere nazaran daha ucuzdur (4). Araştırma kapsamına giren ailelerden I. ve III. grupta olanlar kuru erzağı daha çok toptan satın alırken, II. gruptakiler ise, parakende satın almaktadırlar. Bunlara ek olarak et, tavuk, balık ve türevleri, yumurta, yağ, ekmek çoğunlukla parakende olarak satın almaktadırlar. Kuru erzak gibi dayanma süresi uzun olan yiyecek maddelerinin toptan satın alınması ailelerin daha ekonomik davranmalarına neden olmaktadır.

Taze sebze ve meyvelerin haftalık olarak pazar yerlerinden satın alınması ve uygun koşullarda saklanması ile en ekonomik şekilde satın alma işlemi ile ailelerin beslenmeleri daha düzenli ve denge-

li olarak gerçekleştirilebilir. Aileler mevsim ve fiyat değişikliklerinden daha az etkilenecek daha bilinçli satın almaya yönelebilirler (4).

Araştırma kapsamına giren aileler, yiyecekleri satın alırken çoğunlukla fiyat ve kalite faktörü üzerinde durmaktadırlar. I. gruptaki aileler 1. derecede kaliteye, II. ve III. gruptaki aileler ise, fiyata önem vermektedirler. Gelir düzeyi yüksek olan ailelerde yiyecek seçiminde para ikinci derecede, kalite birinci derecede; gelir düzeyinin düşmesi ile, fiyatlar birinci derecede önemli yer tutmaktadır. Sağlam ve iyi kalitede yiyecek satın alınırsa kayıplar daha az olacak ve yiyecek için harcanan para azaltılmış olacaktır (4, 10).

Gelir düzeyi azaldıkça süt ürünlerinin satın alınması da azalmaktadır. Fakat artışlarına paralel olarak I. ve II. grubun satın aldığı süt ürünleri miktarı değişmezken, III. grubun satın aldığı miktarlarda azalma olmuştur. I. ve III. gruptaki ailelerin % 90'ı et satın alabilirken, III. gruptakilerden ise % 35'i alabilmektedir.

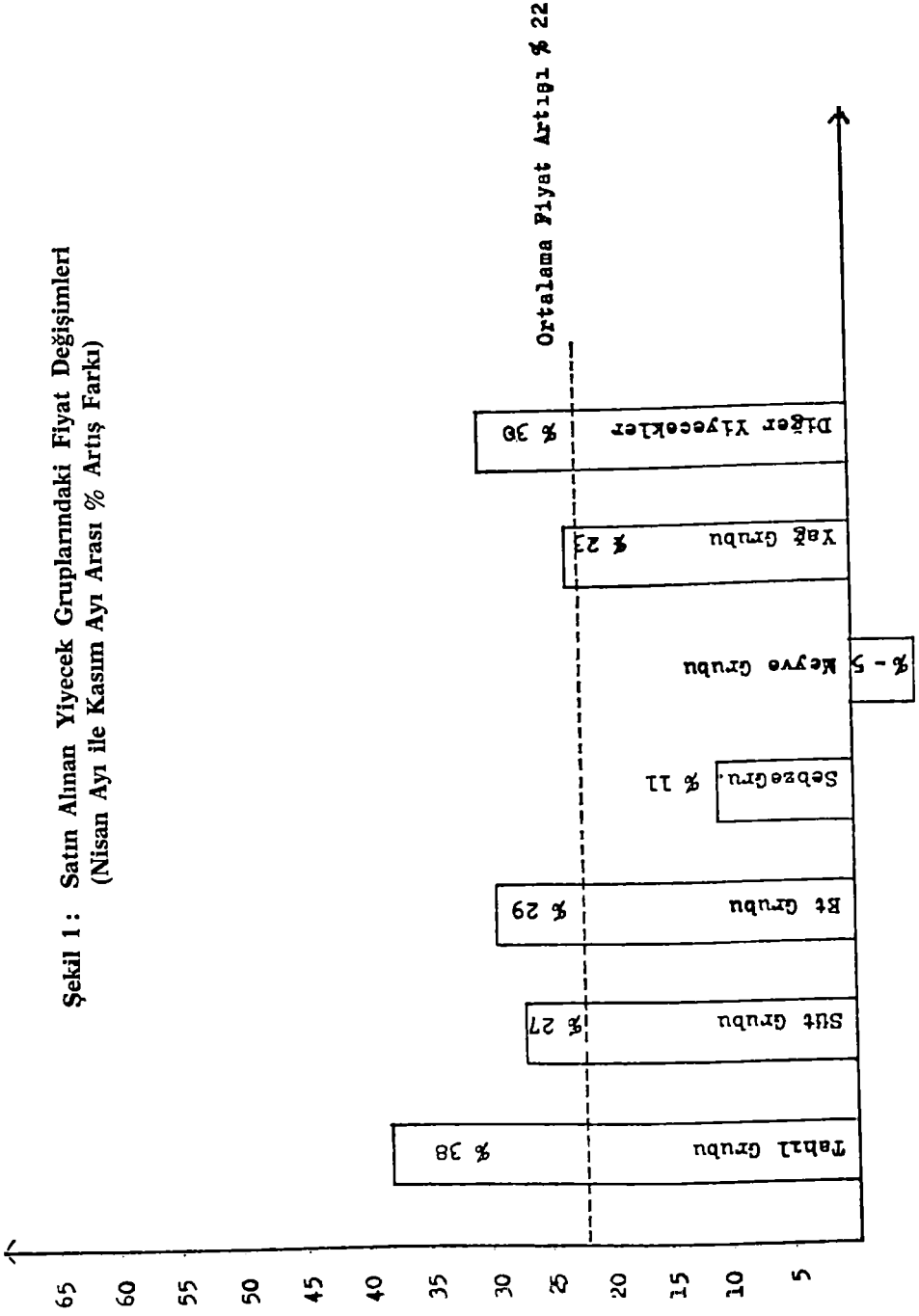
Ülkemizde et, yumurta ve kurubaklagiller gibi yiyecekler sebze ve meyvelere nazaran daha pahalıdır. Bu nedenle bu grup yiyeceklerine daha fazla harcama yapılmaktadır. Yeterli ve dengeli beslenmek için beslenmeye ayrılan paranın yiyecek grupları arasında şu şekilde bölünmesi önerilmiştir (4).

		Ayrılan Paranın Oranı (%)
Grup I.	Et, yumurta, balık, tavuk, kurubaklagiller	25
Grup II.	Süt ve türevleri	20
Grup III.	Sebze ve meyveler	15
Grup IV.	Tahıllar	20
Grup V.	Diğerleri	20

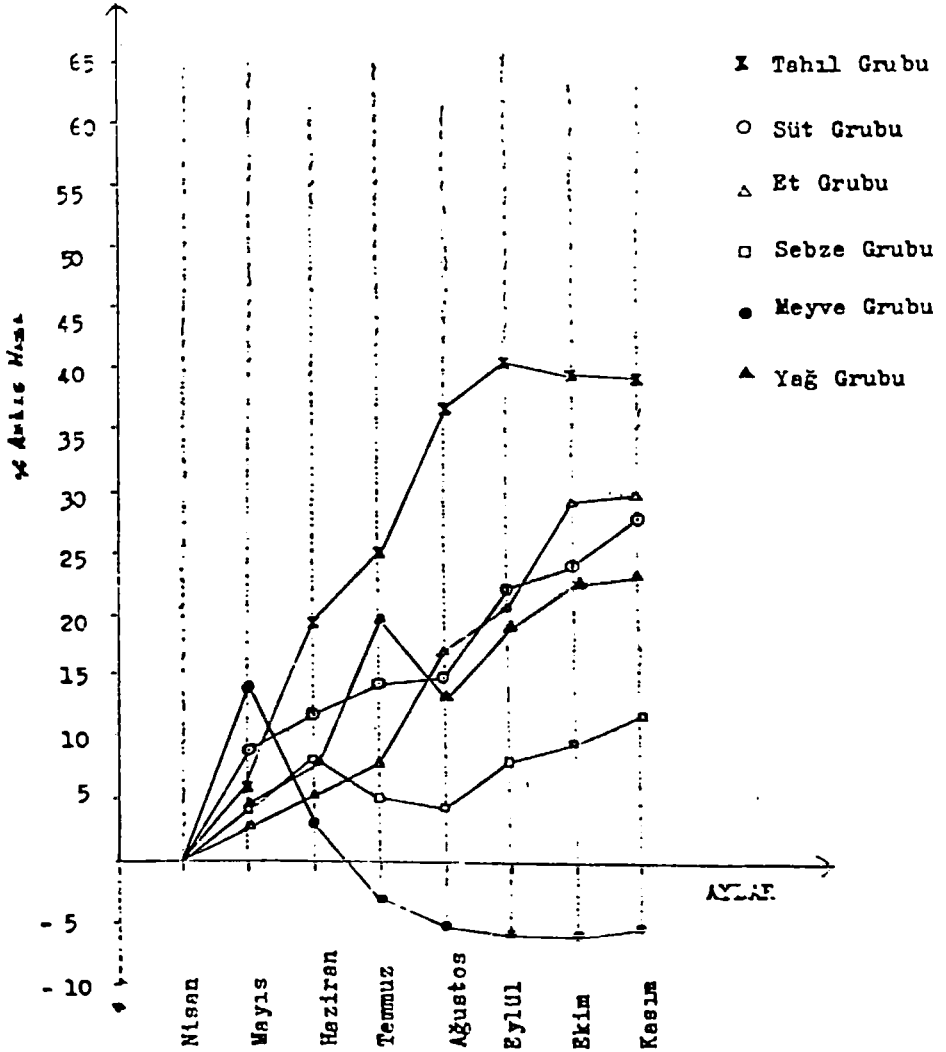
Her grup içinde pahalı ve ucuz yiyecekler de vardır. Satın alınacak yiyeceğe ödenecek para ile besleyici değeri arasında bir ilişki kurulmalıdır. Besleyici değeri yüksek, fiyatı ucuz olan yiyecekler seçilmelidir. Paketlenmiş, ambalaj içerisinde olan yiyecekler, konserveler, meyve suları, bisküvi vb. doğal ve taze olanlardan daha pahalıdır. Besleyici değerleri de yoktur. Paranın büyük bir kısmı ambalaja verilmiş olur (4).

Satın alınan yiyeceklerdeki fiyat değişimleri şekil 1-2 de gösterilmiştir. Ailelerin Nisan ayma göre, Kasım ayında satın aldıkları besin gruplarının miktarları şekil 3 de verilmiştir.

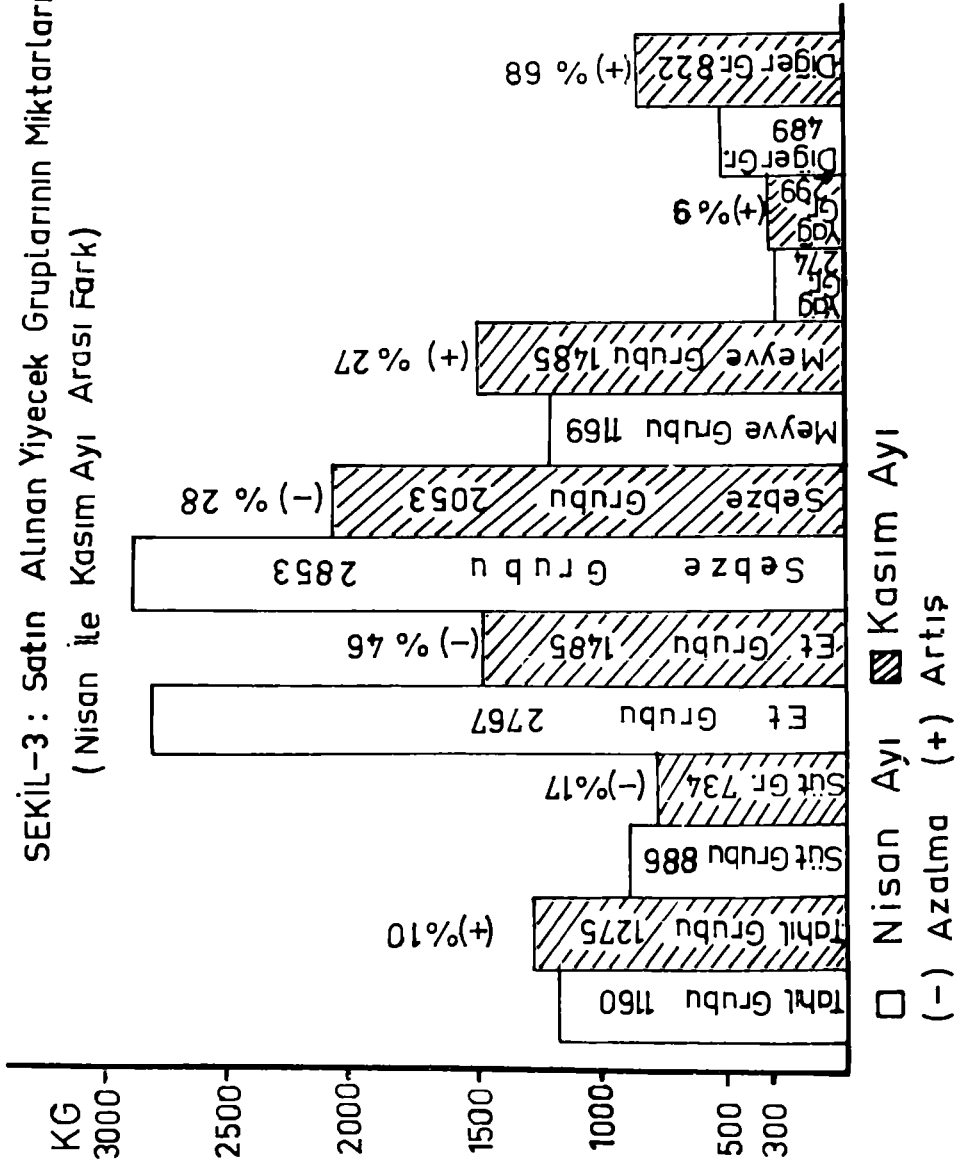
Şekil 1 : Satın Alınan Yiyecek Gruplarındaki Fiyat Değişimleri
(Nisan Ayı ile Kasım Ayı Arası % Artış Farkı)

Şekil 2: Satın Alınan Yiyecek Gruplarındaki Aylara Göre Fiyat Değişimi
(Nisan Ayı = 100 Kabul Edilerek Diğer Aylardaki % Değişimler)

SEKİL-3 : Satın Alınan Yiyecek Gruplarının Miktarları
(Nisan ile Kasım Ayı Arası Fark)

Yiyecek fiyatları aylara ve mevsimlere göre farklılıklar göstermiştir. Araştırma süresince ortalama fiyat artışı % 22 olmuştur. Buna karşılık aile gelirlerindeki % 13 - %5.8'lik artış yiyecek fiyatlarındaki bu hızlı artışın çok altındadır. Bu durumda aileler gelirlerinin büyük bir kısmını yiyecek için ayırmak zorunda kalmışlardır ve yiyecek miktarlarını azaltmışlardır. En yüksek fiyat artışı % 38 oranı ve tahıl grubunda olmuştur. Bu grupta % 60 ile bulgur, % 31 ile, unda görülen fiyat artışı en yüksektir. Özellikle düşük gelirli ailelerin en çok satın alabildikleri bu tür yiyecek maddelerindeki fiyat artış hızı beslenmelerini olumsuz yönde etkileyecektir. Tüm gruplarda en fazla tüketilen ekmekte bile % 17'lik fiyat artış hızı, aile gelirlerinde görülen artışlardan oldukça fazladır. Fiyat artışlarına karşın tüketilen ekmek miktarında herhangi bir azalma olmamıştır. Tüketim, tahıl grubu yiyeceklerde % 10 oranında artmıştır. Bunun nedeni halkımızın beslenmesinin temelini tahıl ürünlerinin oluşturmasındandır ve sağlanan enerjiye göre ödenen para yine de diğer besin gruplarından azdır.

Süt grubu yiyeceklerde ortalama fiyat artışı % 27 olmuştur. Tüm gruplarda en fazla satın alınan sütte % 28, yoğurtta % 36, beyaz peynirde ise % 29'luk bir fiyat artışı vardır. Fiyat artışlarına paralel olarak satın alınan süt miktarı da azalmıştır (— % 17). Bu azalış, III. grupta daha fazladır. Özellikle III. grupta bulunan ailelerin çocuk sayısının fazla olması satın alınması beklenirdi, ancak birey başına düşen gelirin oldukça az olması bu tür yiyecek satın almayı olumsuz yönde etkilemektedir.

Et grubu yiyeceklerde ortalama fiyat artışı % 29 oranında olmuştur. Bu grupta % 45'lik fiyat artışı ile et, % 25'lik fiyat artışı ile yumurta dikkati çekmektedir. Et ve mamullerinin fiyatlarının diğer yiyeceklere göre fazla olması düşük gelirli olan III. gruptaki ailelerin bu tür yiyecekleri satın almasını olumsuz yönde etkilemektedir. III. gruptaki ailelerin çok az bir kısmı et satın alabilirken, satın alınan et miktarının da % 46 oranında azaldığı gözlenmiştir. Yumurta, ete nazaran daha ucuz bir protein kaynağıdır. Yüz gram et yerine 2 adet yumurta satın alma ile daha ucuza iyi kaliteli protein sağlanabilir. Aile geliri azaldıkça ucuza sağlanan iyi kaliteli proteinleri sağlama yoluna gitmekle daha bilinçli alış-veriş yapılabilir (4). Kurubaklagillerden; kurufasulyede özellikle son aylarda ortalama % 63 oranında fiyat artışı gözlenmiştir. Mercimekte ise, fiyat artışı % 16'dır. Öncelikle düşük gelirli aileler protein ge-

reksinimlerini etc nazaran daha ucuza sağlanan kurubaklagillerin ucuz olmasından karşılayabilirler. Fiyat artışı sürekli olarak devam ederse düşük gelirli aileler protein gereksinimlerini kurubaklagiller yolu ile de zor karşılayabileceklerdir.

Sebze grubu yiyeceklerde % 11'lik fiyat artışı görüürken, meyvelerde ise —% 5'lik azalma oldukça dikkat çekmektedir. Sebze ve meyve grubu yiyeceklerin fiyatları, araştırmanın başladığı ilk aylardan sonra özellikle Temmuz-Ağustos aylarında önemli % 27 oranında tüketimi azaltmıştır. Bu aylarda yaz sebzelerinin oldukça fazla olması böyle bir sonuca varılmasına neden olmuştur. Sonbahar mevsiminde ise, kış sebzelerinin turfanda olarak satılması ile tekrar fiyatlarda artış dikkati çekmektedir. Meyve grubu yiyeceklerde ortalama fiyat artış hızı Mayıs ayında yüksektir. Ağustos-Eylül ve Ekim aylarında ise, fiyatlarda azalma dikkati çekmektedir. Kasım aylarında ise yine fiyat artışı görülmüştür. Tüm besin grupları içinde % 5 ile meyve fiyatlarında azalma olmuştur. Bunun nedeni araştırmanın başladığı ilk aylarda meyvelerin az ve turfanda olması nedeni ile fiyatlarının yüksek olmasıdır. Daha sonraki aylarda mevsimin etkisi ve meyvelerin bollaşması ile birlikte fiyatlar da önemli oranda azalma görülmüş meyve tüketiminde miktar olarak % 27 artış olmuştur. Bu durum ülkemizin iklim koşullarından ileri gelmektedir. Diğer yiyecek grubunda ise % 68 oranında artış görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

— Yiyecek fiyatlarındaki artışın önemli nedenlerinden biriside yiyeceklerin çok el değiştirdikten sonra tüketiciye ulaşmasından kaynaklanmaktadır. Yiyecek maddelerinin satılmasında aracılardan en aza indirerek yiyecek fiyatlarındaki artış kısmında olsa azaltılabilir.

— Yiyecek fiyatlarının yaygın iletişim araçları ile (radyo, televizyon) zaman zaman duyurulması ve halk nerelerden daha ucuza yiyecek satın alabilecekleri konusunda aydınlatılmalıdır.

— Satın alınan yiyeceklerin sağlığa uygun olmasında oldukça önemlidir. Bu nedenle insan sağlığına uygunluğu SSY Bakanlığı ve Türk Standartları Enstitüsünce belgelenmiş yiyecek maddelerinin satın alınması ile daha sağlıklı yiyecek alış-verişi yapılmış olur.

Yiyecek fiyatlarındaki artışın toplumumuzun yeterli ve dengeli beslenmesini olumsuz yönde etkilediği açıktır. Eğitim yolu ile top-

lumun beslenme eğitimine ağırlık verilerek daha bilinçli yiyecek satın almaya yönlendirilebilir. Radyo, televizyon, basın gibi birçok yaygın eğitim araçlarından yararlanılarak halka yiyecek maddelerinin özellikleri ve bilinçli satın alma yöntemleri konularında yardımcı olunmalıdır.

SUMMARY

THE EFFECTS OF INCOME LEVEL AND THE PRICE CHANGES ON THE FOOD PURCHASING

Küçükkömürler, S., Birer, S.

This study examined the effects of income level and of the price changes on the food purchases of the families. The families are grouped as high, middle and low income levels. 69 % of the families examined by the study belong to the low income group. This study shows that as income level per member of the family increases, the rate of money allocation for food also increases accordingly. However, as the income level of the families decreases, the average number of children in the family increases. Among the various groups of food, the families use the cereals most. In the case of meat, the high income families buy meat more than their necessary requirements, while the low income families buy less than the required level. Considering the eating habits of low income families which use mostly the cereals, this group becomes the most affected group by the change of the food prices. Throughout the study 22 % price rise has been observed in general. With 38 % the highest price rise is seen on the cereals group; with —5 % lowest price is seen on the fruits. However, this is to a great extent due to the characteristics of the seasons through which the study has been carried out. The beginning of the study coincides the season (fall) in which the fruit harvesting takes place. So that the variety as well as the quantity of the fruits are the highest. Therefore this fact should be taken into consideration interpreting the results in general.

KAYNAKLAR

- 1 — Tokgöz, E., Türkiye'de Devletin Fiyatlara Müdahalesi ve Sanayi Kesimi Ekonomik Tedbirler ve Sanayileşmemiz (Seminer). Ankara Sanayi Odası, 27 Haziran, 1978.

- 2 — Ulman, N.: Enflasyon Muhasebesi Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi, Teori - Uygulama - Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1982.
- 3 — T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Haziran, 1985.
- 4 — Baysal, A.: Beslenme. Hacettepe Üniversitesi Yayınları A.13, Ankara, 1983.
- 5 — Türkiye'de Beslenme ve Gıda Maddeleri Üretim Politikası. (Derleme Yazı), Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı. Yayın No: 1, Ankara, 1980.
- 6 — Yuttal, J.: Türkiye'de Gelir Dağılımı - Beslenme İlişkileri. H. Ü. Nüfus Dinamiği Programı Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara, 1982.
- 7 — Başdurak, M., Banoğlu, V.: Türkiye'de Hayvansal Gıdaların Üretim Düzeyi ve Yeterlilik Durumu. Türkiye Ulusal Gıda ve Beslenme Planlama Semineri Bildiri ve Raporları. H. Ü. Yayını, 105 - 112, Ankara, 1978.
- 8 — Saygıdeğer, O.: Türkiye'de Bitkisel Gıdaların Üretim Düzeyi ve Üretim Potansiyeli. Türkiye Ulusal Gıda ve Beslenme Planlama Semineri Bildiri ve Raporları. H. Ü. Yayınları, 113 - 120, Ankara, 1978.
- 9 — Çavdar, T.: Türkiye'de Ekonomik Gelişme Gelir ve Beslenme. Türkiye Ulusal Gıda ve Beslenme Planlama Semineri Bildiri ve Raporları. H. Ü. Yayını, 260 - 282, Ankara, 1978.
- 10 — Fopkin, B.M., Haine, S.P.: Factors Affecting Food Selection - The Role of Economics - JADA, 76 : 419 - 425, 1981.
- 11 — Akdağ, F.: Sosyo-Ekonomik Yapısı Değişik Üç Toplum Grubunun Satın Alma ve Evlerindeki Gıda Stoku Konusunda Bir Araştırma. H. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beslenme ve Gıda Bilimleri Programı Tezi, Ankara, 1983.
- 12 — Zifferblatt, S.M., Wilbur, C.S., Pinsky, J.L.: Under Standing Food Habits. Influence of Ecologic Events of Cafeteria Food Selection. J.A.D.A. 76 : 9 - 20, 1980.
- 13 — Fjeld, C.R., Summer, R., Becher, F.D., Warholc, J.: Nutrition Knowledge and Preferences of Food Cooperatives Shoppers. JADA, 82 : 389 - 393, 1983.